

Dialectologia catalana**2015/2016**

Codi: 100682

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500247 Llengua i literatura catalanes	OB	3	2
2501792 Estudis de Català i de Clàssiques	OT	3	0
2501792 Estudis de Català i de Clàssiques	OT	4	0
2501801 Estudis de Català i Espanyol	OT	3	0
2501801 Estudis de Català i Espanyol	OT	4	0
2501818 Estudis de Francès i Català	OT	3	0
2501818 Estudis de Francès i Català	OT	4	0
2501902 Estudis d'Anglès i Català	OT	3	0
2501902 Estudis d'Anglès i Català	OT	4	0

Professor de contacte

Nom: Mar Massanell Messalles

Correu electrònic: Mar.Massanell@uab.cat

Utilització de llengües

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Prerequisits

Per al seguiment de la Dialectologia catalana, és beneficiós que l'estudiant hagi assimilat els continguts que s'imparteixen, d'una banda, a Història social de la llengua catalana (segon curs, primer semestre) i, de l'altra, a Gramàtica històrica catalana (segon curs, segon semestre). D'aquesta manera, disposarà d'un panorama estructurat de les diverses etapes de la història de la llengua i dels factors externs que n'han condicionat l'evolució interna en els diversos territoris del domini lingüístic català, i també tindrà una visió dels diversos estadis evolutius pels quals ha passat la llengua catalana des dels seus orígens, que podrà relacionar amb les variants dialectals actuals més conservadores.

Objectius

L'assignatura Dialectologia catalana forma part de la matèria "Llengua catalana: variació i diacronia" del pla d'estudis del grau en Llengua i literatura catalanes. Aquesta matèria, de 18 crèdits ECTS de caràcter obligatori, s'estructura en tres assignatures, de sis crèdits cadascuna, que s'imparteixen semestralment entre segon i tercer curs: Història social de la llengua catalana (segon curs, primer semestre), Gramàtica històrica catalana (segon curs, segon semestre) i Dialectologia catalana (tercer curs, segon semestre).

A Història social de la llengua catalana, l'estudiant adquireix els coneixements fonamentals sobre els factors de la història externa del català que n'han condicionat l'evolució interna, i arriba ben preparat, doncs, per a estudiar-ne els canvis i entendre'n les motivacions.

A Gramàtica històrica catalana, l'estudi se centra en els principals canvis foneticofonològics, morfològics, sintàctics i lexicosemàntics que han modificat el sistema lingüístic català, al llarg del temps i en el conjunt dels territoris que en configuren el domini lingüístic. Els coneixements proporcionats a Gramàtica històrica catalana

serveixen per a consolidar alguns dels conceptes adquirits a Història social de la llengua catalana i són molt útils per al seguiment de la Dialectologia catalana, la darrera assignatura obligatòria de la matèria "Llengua catalana: variació i diacronia", si tenim en compte que la variació geogràfica i la variació diacrònica estan profundament interrelacionades: moltes de les variants dialectals actuals són reflexos o bé d'evolucions divergents a partir d'un origen comú, o bé del manteniment en territoris diversos de formes sorgides en estadis evolutius successius.

A Dialectologia catalana, l'interès d'estudi se centra en la variació que presenta sincrònicament la llengua catalana al llarg del domini lingüístic: cal descriure-la i també entendre-la, d'una banda, en relació amb factors de la història social que han condicionat diferències d'entorn substancials i, de l'altra, establint connexions amb els diversos estadis evolutius pels quals ha passat la llengua, en la totalitat del territori o, sovint, només en un part d'aquest.

Competències

Llengua i literatura catalanes

- Analitzar, amb l'ajuda dels conceptes de la teoria lingüística i les aportacions de la lingüística aplicada quan correspongui, les principals propietats fonètiques, fonològiques, morfològiques, sintàctiques, lèxiques i semàntiques de la llengua catalana, la seva evolució al llarg de la història i la seva estructura actual.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.

Estudis de Català i de Clàssiques

- Analitzar, amb l'ajuda dels conceptes de la teoria lingüística i les aportacions de la lingüística aplicada quan correspongui, les principals propietats fonètiques, fonològiques, morfològiques, sintàctiques, lèxiques i semàntiques de la llengua catalana, la seva evolució al llarg de la història i la seva estructura actual.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.

Estudis de Francès i Català

- Analitzar, amb l'ajuda dels conceptes de la teoria lingüística i les aportacions de la lingüística aplicada quan correspongui, les principals propietats fonètiques, fonològiques, morfològiques, sintàctiques, lèxiques i semàntiques de la llengua catalana, la seva evolució al llarg de la història i la seva estructura actual.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.

Estudis d'Anglès i Català

- Analitzar, amb l'ajuda dels conceptes de la teoria lingüística i les aportacions de la lingüística aplicada quan correspongui, les principals propietats fonètiques, fonològiques, morfològiques, sintàctiques, lèxiques i semàntiques de la llengua catalana, la seva evolució al llarg de la història i la seva estructura actual.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.

Resultats d'aprenentatge

1. Aplicar adequadament els coneixements adquirits per obtenir dades i utilitzar fonts documentals aplicables a l'estudi de la llengua i la literatura catalanes.
2. Aplicar adequadament i reflexivament els principis prescriptius de la llengua catalana estàndard oral i escrita
3. Aplicar adequadament i reflexivament els principis prescriptius de la llengua catalana estàndard oral i escrita.
4. Conèixer les diferències lingüístiques entre les diverses varietats dialectals de la llengua.
5. Construir un text escrit amb correcció gramatical i lèxica
6. Construir un text escrit amb correcció gramatical i lèxica.
7. Dominar l'expressió oral i escrita en llengua catalana
8. Dominar l'expressió oral i escrita en llengua catalana.
9. Ser capaç de situar els textos orals i escrits catalans en el temps i en l'espai.

Continguts

1. Introducció. El domini lingüístic català: fragmentació administrativa, extensió territorial, demografia, estatus jurídic de la llengua, situació sociolingüística. La divisió dialectal del català: la partió català oriental / occidental, criteris de Milà i Fontanals, Fabra, Veny; teories de la macrodivisió.

2. Conceptes bàsics. La variació lingüística: dialectes constitutius i dialectes consecutius; el *continuum* lingüístic; varietat lingüística, llengua i dialecte; variables i variants lingüístiques; isoglossa i feix d'isoglosses. Dialectes i llengua estàndard: el procés d'estandardització.

3. Metodologia del treball de camp. Qüestionaris. Enotextos. Informants. Xarxa geogràfica. Elicitació. Transcripció. Anàlisi de dades.

4. Descripció dels dialectes catalans.

4.1. Català oriental.

4.1.1. Català central. Subdialectes i parlars: català septentrional de transició, tarragoní, parlar salat, parlar xipella, barceloní.

4.1.2. Català septentrional o rossellonès. Subdialectes: capcinès.

4.1.3. Català balear. Subdialectes i parlars: mallorquí, menorquí, eivissenc-formenterer, parlars campanar.

4.1.4. Català alguerès.

4.2. Català occidental.

4.2.1. Català nord-occidental. Subdialectes i parlars: pallarès, ribagorçà, tortosí, parlars del Matarranya.

4.2.2. Català valencià. Subdialectes i parlars: valencià septentrional, valencià central, valencià meridional, alacantí, parlars de Tàrbena i la Vall de Gallinera.

4.3. Comparació interdialectal.

Estructura de la descripció de cada dialecte: *Introducció*: delimitació territorial, factors històrics, factors socials. *Aspectes foneticofonològics*: vocalisme tònic, vocalisme àton, consonantisme. *Aspectes morfosintàctics*: morfologia nominal, morfologia verbal, sintaxi. *Aspectes lèxics*. *Subdialectes*.

Metodologia

L'assignatura Dialectologia catalana, de 6 crèdits ECTS (150 hores de dedicació per part de l'estudiant), combinarà dos tipus d'activitats formatives: d'una banda, activitats dirigides, com classes teòriques, seminaris de discussió de textos i sessions de resolució d'exercicis elaborats a casa (33% de la dedicació), i de l'altra, activitats autònomes, com la lectura de bibliografia, l'elaboració d'exercicis i l'estudi (66% de la dedicació).

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes teòriques, seminaris de discussió de textos, resolució a l'aula d'activitats elaborades a casa	45	1,8	
Tipus: Autònomes			
Lectura de bibliografia, elaboració d'exercicis, estudi	102	4,08	

Avaluació

L'avaluació de Dialectologia catalana es durà a terme a través de la realització **a l'aula, els dies fixats**, de **dues** pràctiques puntuades, de valor progressiu al llarg del curs (40%, 60%). En aquestes pràctiques, l'estudiant haurà de posar a prova els seus coneixements sobre la variació de la llengua catalana al llarg del domini lingüístic, a través de la resolució de diverses preguntes, exercicis o activitats.

Per superar l'assignatura, cal que la mitjana ponderada de les dues pràctiques arribi a cinc punts (no s'exigeix, per tant, aprovar les pràctiques per separat). Si es lliura una de les pràctiques, la qualificació de l'assignatura ja no pot ser "no avaluable" (la pràctica no realitzada comptarà com a zero). Per poder optar a la reavaluació, cal que la nota de l'avaluació continuada estigui compresa entre 4,1 i 4,9 punts. La qualificació màxima de la reavaluació serà un 5.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Pràctica puntuada 1	40%	1,5	0,06	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9
Pràctica puntuada 2	60%	1,5	0,06	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9

Bibliografia

Alcover, Antoni Maria i Francesc de Borja Moll (1926-68, 1975-1977² [1993]). *Diccionari català-valencià-balear* [= DCVB]. 10 vol. Palma de Mallorca: Moll.

Badia i Margarit, Antoni Maria (1951, trad. 1981 [1994³]). *Gramàtica històrica catalana*. València: Tres i Quatre (*Biblioteca d'Estudis i Investigacions*, 4).

Colomina i Castanyer, Jordi (1999). *Dialectologia catalana. Introducció i guia bibliogràfica*. Alacant: Universitat d'Alacant.

COM ensenyar català als adults. Suplement 6. Mapes per a l'estudi de la llengua catalana (1989). Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. Gabinet de Didàctica.

Coromines, Joan (1980-2001 [1995-2001]). *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana* [= DECat]. 10 vol. Barcelona: Curial / La Caixa.

Ferrando, Antoni i Miquel Nicolás (1993 [1997²]). *Panorama d'història de la llengua*. València: Tàndem.

Institut d'Estudis Catalans; Secció Filològica (1990a [1999³]). *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana* [= *Proposta*]. I. *Fonètica*. Barcelona: IEC.

Institut d'Estudis Catalans; Secció Filològica (1992 [1999³]). *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana* [= *Proposta*]. II. *Morfologia*. Barcelona: IEC.

Institut d'Estudis Catalans; Secció Filològica (1999). *Aplicació al català dels principis de transcripció fonètica de l'Associació Fonètica Internacional*. Barcelona: IEC.

Massanell i Messalles, Mar (2012). «*Fewe temps que no diva tants verbs!*» *Manteniment i transformació de paradigmes verbals en el català nord-occidental del tombant de segle*. Barcelona: PAM.

Moll, Francesc de Borja (1952, trad. 1991). *Gramàtica històrica catalana*. València: Universitat de València.

Pradilla i Cardona, Miquel Àngel (ed.) (1999). *La llengua catalana al tombant del mil·lenni. Aproximació sociolingüística*. Barcelona: Empúries.

Solà, Joan; Lloret, Maria Rosa; Mascaró, Joan; Pérez Saldanya, Manuel (dir.), *Gramàtica del català contemporani*, 3 vol. Barcelona: Empúries.

Veny, Joan (1978 [1998¹²]). *Els parlars catalans (Síntesi de dialectologia)*. Palma de Mallorca: Moll (*Tomir*, 38).

Veny, Joan (1986 [1986²]). *Introducció a la dialectologia catalana*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. (*Biblioteca Universitària*; 4).

Veny, Joan i Mar Massanell (2015). *Dialectologia catalana. Aproximació pràctica als parlars catalans*. Barcelona: Universitat de Barcelona.